

I. rész

1. Oldjuk meg a valós számok halmazán az alábbi egyenletet:

$$\frac{2x^2 - 10x + 9}{x^2 - 4x - 12} = \frac{x^2 - x - 9}{(x - 6)(x + 2)}. \quad (11 \text{ pont})$$

Megoldás. A két nevező egyenlő. A feladat értelmezési tartománya: $x \in \mathbb{R} \setminus \{-2; 6\}$. A számlálónak is egyenlőnek kell lenni: $2x^2 - 10x + 9 = x^2 - x - 9$. A következő másodfokú egyenletet kapjuk:

$$x^2 - 9x + 18 = 0.$$

A gyökök: $x_1 = 3$, $x_2 = 6$. A feladat megoldása az $x_1 = 3$, mert csak ez van benne az értelmezési tartományban.

2. Az ABC háromszög oldalainak hossza 26, 28 és 30.

a) Igazoljuk, hogy a háromszög hegyesszögű!

b) Mekkora a háromszög leghosszabb magassága?

c) Az ABC háromszög síkjával párhuzamos síkban van egy $A'B'C'$ háromszög, amely az ABC háromszöghöz középpontosan hasonló, a hasonlóság aránya 0,5. A két párhuzamos sík távolsága 12. Mennyi az $ABCA'B'C'$ test térfogata? (12 pont)

Megoldás. a) Számoljuk ki az ABC háromszög leghosszabb oldalával szemközti, legnagyobb γ szögét. Írjuk föl a koszinusz-tételt a γ szögre:

$$30^2 = 26^2 + 28^2 - 2 \cdot 26 \cdot 28 \cdot \cos \gamma,$$

amiből $\cos \gamma \approx 0,3846$. Vagyis a háromszög legnagyobb szöge hegyes ($\gamma \approx 67,4^\circ$), így a háromszög hegyesszögű.

b) Számoljuk ki az ABC háromszög területét. A Heron-képlet szerint

$$T = \sqrt{s(s-a)(s-b)(s-c)},$$

ahol s a háromszög területének felét, az a, b, c pedig a háromszög oldalainak a hosszát jelenti. Vagyis $T = \sqrt{42 \cdot 12 \cdot 14 \cdot 16} = 336$. A leghosszabb m_a magasság a legrövidebb oldalhoz tartozik. Ezzel felírva a területet:

$$336 = \frac{26 \cdot m_a}{2}, \quad \text{amiből} \quad m_a = \frac{336}{13} \approx 25,83.$$

c) Az ABC háromszög területe $T = 336$. A hozzá hasonló háromszög területe: $t = \frac{1}{4} \cdot 336 = 84$, mivel a hasonlóság aránya 0,5, és a terület a hasonlóság arányának négyzetével arányos.

A kérdéses test egy csonkagúla, írjuk fel a térfogatát:

$$V = \frac{m}{3}(T + \sqrt{Tt} + t) = \frac{12}{3} \cdot (336 + \sqrt{336 \cdot 84} + 84) = 2352.$$

3. a) Hány olyan négyjegyű szám van, amely osztható 3-mal és 9-re végződik?

b) Ha egy számtani sorozat első 51 darab páratlan sorszámú elemének összegéből kivonjuk az első 50 darab páros sorszámú elemének összegét, különbségként 2007-et kapunk. Ha ugyanennek a számtani sorozatnak az első 50 darab páros sorszámú elemének összegéből kivonjuk az első 50 darab páratlan sorszámú elemének összegét, akkor pedig 2000 a különbség. Határozzuk meg a sorozat 101. elemét. (14 pont)

Megoldás. a) A 9-re végződő négyjegyű szám akkor osztható 3-mal, ha a 9 előtt levő háromjegyű szám osztható 3-mal. 900 háromjegyű szám van, és ezek közül minden harmadik, azaz 300 darab osztható 3-mal.

Vagyis 300 darab olyan négyjegyű szám van, amely osztható 3-mal és 9-re végződik.

b) Legyen a számtani sorozat első eleme a , a differenciája d .

Az első 51 darab páratlan sorszámú elemének összege: $51a + 2550d$.

Az első 50 darab páros sorszámú elemének összege: $50a + 2500d$.

Az első 50 darab páratlan sorszámú elemének összege: $50a + 2450d$.

A szöveg szerint:

$$\begin{aligned} (51a + 2550d) - (50a + 2500d) &= a + 50d = 2007, \\ \text{és} \quad (50a + 2500d) - (50a + 2450d) &= 50d = 2000. \end{aligned}$$

Vagyis $d = 40$, $a = 7$. A sorozat 101. eleme az $a + 100d = 7 + 100 \cdot 40 = 4007$.

4. Mekkora szögben látszik a PQ szakasz az $y = x^2 - 2x - 2$ egyenlettel megadott alakzat $P(-1; 1)$ és $Q(2; -2)$ pontjában húzott érintők metszéspontjából? Adjuk meg az érintők metszéspontjának koordinátáit. (14 pont)

Megoldás. Az érintő meredekségét az első derivált adja:

$$(x^2 - 2x - 2)' = 2x - 2.$$

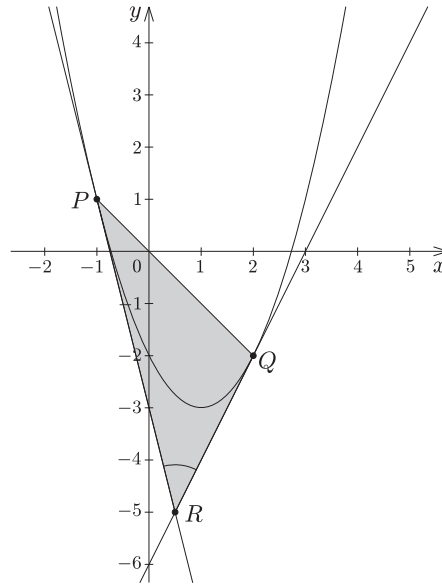
A P pontra illeszkedő érintő meredeksége -4 , a Q pontra illeszkedő érintő meredeksége 2 . A P -re illeszkedő érintő egyenlete:

$$e_P: y - 1 = -4(x + 1),$$

azaz $y = -4x - 3$. A Q -ra illeszkedő érintő egyenlete:

$$e_Q: y + 2 = 2(x - 2),$$

azaz $y = 2x - 6$. Vagyis a két érintő metszéspontja: $R\left(\frac{1}{2}; -5\right)$.

A PQR háromszög oldalainak hosszát kiszámítjuk a csúcsok koordinátáiból: $RQ = \sqrt{11,25}$, $RP = \sqrt{38,25}$, $PQ = 3\sqrt{2}$. Írjuk fel a koszinusz-tételt a kérdéses szögre:

$$18 = 11,25 + 38,25 - 2 \cdot \sqrt{11,25} \cdot \sqrt{38,25} \cdot \cos \varphi,$$

ahonnan $\cos \varphi \approx 0,7593$, vagyis $\varphi \approx 40,6^\circ$.

II. rész

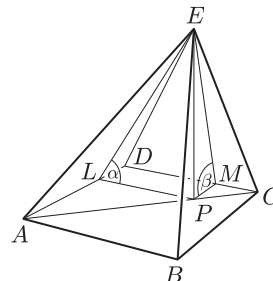
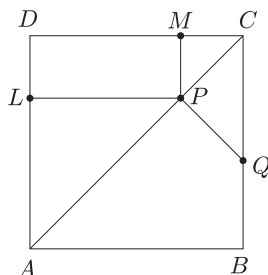
5. Legyen P az $ABCD$ négyzet AC átlójának az a pontja, amelyre $AP = AB = 1$. Az AC átlóra a P pontban állított merőleges egyenes a BC oldalt a Q pontban metszi. Az $ABCD$ sík P pontjában a síkra állított merőleges egyenesre mérjük fel a $PE = 1$ távolságot.

a) Igazoljuk, hogy az $ABQP$ négyszög deltoid.

b) A deltoid területe hányadrésze a négyzet területének?

c) Számítsuk ki az $ABCDE$ gúla oldallapjainak az alaplap síkjával bezárt hajlásszögét. (16 pont)

Megoldás. a) A feltétel szerint $AP = AB = 1$ és $AC = \sqrt{2}$, azért $PC = \sqrt{2} - 1$. A CPQ derékszögű háromszögben a C -nél 45° van, ezért $PQ = PC = \sqrt{2} - 1$. A CPQ derékszögű háromszög átfogójának hossza: $CQ = \sqrt{2}(\sqrt{2} - 1) = 2 - \sqrt{2}$. Ebből következik, hogy $BQ = CB - CQ = 1 - (2 - \sqrt{2}) = \sqrt{2} - 1$. Vagyis $AP = AB$, valamint $BQ = PQ$, így az $ABQP$ négyszög valóban deltoid.

b) Az $ABCD$ négyzet területe 1. Mivel az $ABQP$ négyszög derékszögű deltoid, azért területe: $t = AB \cdot BQ = 1 \cdot (\sqrt{2} - 1) \approx 0,41$. Ennyire része a deltoid területe a négyzet területének.

c) Két-két oldallal hajlásszöge megegyezik, így két szöveget kell kiszámítanunk. A P pontból az AD élre állított merőleges talppontja legyen L , a DC élre állított merőlegesé pedig M . Az APL és a PCM egyenlő szárú derékszögű háromszögek felhasználásával: $LP = \frac{1}{\sqrt{2}}$, $MP = \frac{\sqrt{2}-1}{\sqrt{2}}$. A keresett α , illetve β szögek az LPE és az MPE derékszögű háromszögekből határozhatók meg:

$$\begin{aligned} \operatorname{tg} \alpha &= \frac{1}{\frac{1}{\sqrt{2}}} = \sqrt{2}, & \text{vagyis} & \quad \alpha \approx 54,74^\circ, \\ \text{és} \quad \operatorname{tg} \beta &= \frac{1}{\frac{\sqrt{2}-1}{\sqrt{2}}} = \frac{\sqrt{2}}{\sqrt{2}-1}, & \text{vagyis} & \quad \beta \approx 73,68^\circ. \end{aligned}$$

6. A $10^n + 14^n + 15^n + 21^n$ kifejezésben az n 3-mal osztható pozitív páratlan¹ egész számot jelöl.

a) Igazoljuk, hogy a négytagú összeg minden ilyen n esetén osztható lesz 1260-nal.

b) A négytagú összeg két tagját véletlenszerűen kiválasztjuk. Mekkora valószínűséggel lesz a két tag összege hárommal osztható? (16 pont)

Megoldás. a) Alakítsuk át a négytagú kifejezést:

$$10^n + 14^n + 15^n + 21^n = 2^n \cdot 5^n + 2^n \cdot 7^n + 3^n \cdot 5^n + 3^n \cdot 7^n = (2^n + 3^n)(5^n + 7^n).$$

Legyen $n = 3k$, ahol k páratlan pozitív egész számot jelöl. Ekkor

$$(2^n + 3^n)(5^n + 7^n) = (2^{3k} + 3^{3k})(5^{3k} + 7^{3k}) = (8^k + 27^k)(125^k + 343^k).$$

Mivel a kitevők páratlan számok, azért $35 \mid 8^k + 27^k$ és $468 \mid 125^k + 343^k$. A 468 osztható 36-tal, és $(35; 36) = 1$, ezért a kifejezés osztható $35 \cdot 36 = 1260$ -nal.

b) A négytagú összeg két tagját hatféleképpen választhatjuk ki. Mivel a kitevők páratlan számok, azért az összeg osztható lesz az alapok összegével. Az alapok összege a következő hat érték közül kerülhet ki: 24, 25, 31, 29, 35, 36. Ezek közül két szám osztható hárommal, vagyis két esetben biztosan 3-mal osztható az összeg. A további négy esetben nem kaphatunk 3-mal osztható számot, mert a kéttagú összeg egyik tagja osztható 3-mal, a másik pedig nem. Így a keresett valószínűség $\frac{1}{3}$.

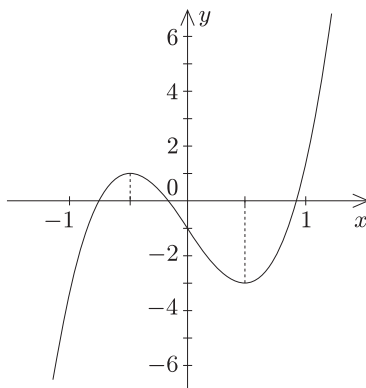
7. Igazoljuk, hogy a valós számok halmazán értelmezett $f(x) = 8x^3 - 6x - 1$ hozzárendeléssel megadott függvénynek három különböző zérushelye van és ezek közül a legnagyobb: $x_1 = \cos \frac{\pi}{9}$. (16 pont)

Megoldás. Tudjuk, hogy $f(x)$ mindenütt folytonos függvény. Mivel az

$$f'(x) = 24x^2 - 6$$

függvény zérushelyei a $-\frac{1}{2}$ és az $\frac{1}{2}$, azért itt lehet az eredeti függvénynek lokális szélsőértéke. Ezek a helyeken az első derivált előjelet vált (pozitívból negatívba, illetve negatívból pozitívba megy át), így az első helyen lokális maximuma, a második helyen lokális minimuma van a függvénynek. Számolással kapjuk, hogy $f(-0,5) = 1$ és $f(0,5) = -3$. Vagyis a $\left[-\frac{1}{2}; \frac{1}{2}\right]$ intervallumon van zérushelye a függvénynek.

	$x < -\frac{1}{2}$	$x = -\frac{1}{2}$	$-\frac{1}{2} < x < \frac{1}{2}$	$x = \frac{1}{2}$	$\frac{1}{2} < x$
f	$\nearrow$	maximum	$\searrow$	minimum	$\nearrow$
f'	+	0	-	0	+

¹A „páratlan” szó múlt havi feladatsorunkban kimaradt, ettől a feladat pontatlanná vált. A hibáért elnézést kérünk.

Mivel $\lim_{x \rightarrow \infty} (8x^3 - 6x - 1) = \infty$, azért az $\left] \frac{1}{2}; \infty \right[$ intervallumon is van zérushelye a függvénynek.

Mivel $\lim_{x \rightarrow -\infty} (8x^3 - 6x - 1) = -\infty$, azért a $\left] -\infty; -\frac{1}{2} \right]$ intervallumon is van zérushelye a függvénynek.

Azaz van három különböző zérushelye.

Mivel $f(0) = -1$, azért a középső zérushelyről az is megállapítható, hogy a $\left] -\frac{1}{2}; 0 \right]$ intervallumon található. Ez azt jelenti, hogy két negatív és egy pozitív zérushellyel rendelkezik a függvény. Tudjuk, hogy $\cos \frac{\pi}{9} > 0$, ezért ha az $x_1 = \cos \frac{\pi}{9}$ valóban zérushelye a függvénynek, akkor az a három zérushely közül csakis a legnagyobb lehet.

A $\frac{\pi}{9}$ háromszorosa $\frac{\pi}{3}$, ami nevezetes szög. Tudjuk, hogy $\cos \frac{\pi}{3} = \frac{1}{2}$. Alkalmazzuk a $\cos 3\alpha = 4 \cos^3 \alpha - 3 \cos \alpha$ összefüggést:

$$\cos \frac{\pi}{3} = 4 \cos^3 \frac{\pi}{9} - 3 \cos \frac{\pi}{9}.$$

Ezt 2-vel szorozva és rendezve kapjuk:

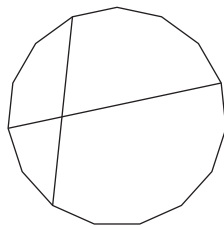
$$8 \cos^3 \frac{\pi}{9} - 6 \cos \frac{\pi}{9} - 1 = 0.$$

Ez pontosan azt jelenti, hogy az $f(x) = 8x^3 - 6x - 1$ hozzárendelésű függvénynek az $x_1 = \cos \frac{\pi}{9}$ a zérushelye.

8. a) Egy szabályos sokszöget két átlójával négy síkidomra vágunk: négyszögre, ötszögre, hatszögre és nyolcszögre. Hány oldala van a szabályos sokszögnek?

b) Egy szabályos tizenöt szög csúcsait pirosra, a belsejében pedig néhány pontot zöldre színeztünk. Az így kapott színes pontokat minden lehetséges módon páronként összeköttöttük egy-egy szakasszal. Azon szakaszok száma, amelyeknek a végpontjai azonos színűek megegyezik azon szakaszok számával, amelyeknek a két végpontja nem azonos színű. Hány darab zöld pontot vettünk fel a sokszög belsejében? (16 pont)

Megoldás. **a)** A feladatban szereplő két átló metszi egymást. Az átlók egy-egy darabja oldala lesz a keletkezett sokszögeknek. Mind a négy sokszögben két-két oldal az átlók egy-egy darabja lesz. Ezért a négyszögnek kettő, az ötszögnek három, a hatszögnek négy, a nyolcszögnek pedig hat olyan oldala van, amely az eredeti sokszögnek is oldala. Az eredeti sokszög minden oldala szerepel valamelyik keletkező sokszög oldalaként. Ezért az eredeti sokszögnek $2 + 3 + 4 + 6$, azaz 15 oldala van.

b) Legyen a zöld pontok száma n . A piros végű szakaszok száma $\binom{15}{2}$, a zöld végű szakaszok száma $\binom{n}{2}$. Azon szakaszok száma, amelyeknek az egyik vége piros, a másik pedig zöld, $15n$. Felírhatjuk a következő egyenletet:

$$\binom{n}{2} + \binom{15}{2} = 15n, \quad \text{azaz} \quad \frac{n(n-1)}{2} + \frac{15 \cdot 14}{2} = 15n.$$

Rendezzük az egyenletet: $n^2 - 31n + 210 = 0$. A két gyök: $n_1 = 10$, $n_2 = 21$. Vagyis a zöld pontok száma 10 vagy 21.

9. Oldjuk meg a következő egyenletet a valós számok halmazán:

$$\sqrt{(7+4\sqrt{3})^x} + \sqrt{(7-4\sqrt{3})^x} = \frac{5}{2}. \quad (16 \text{ pont})$$

Megoldás. Alakítsuk át az egyenletet, felhasználva, hogy $(2 + \sqrt{3})^2 = (7 + 4\sqrt{3})$ és hasonlóképpen $(2 - \sqrt{3})^2 = (7 - 4\sqrt{3})$:

$$\sqrt{(2 + \sqrt{3})^{2x}} + \sqrt{(2 - \sqrt{3})^{2x}} = \frac{5}{2}, \quad \text{innen} \quad (2 + \sqrt{3})^x + (2 - \sqrt{3})^x = \frac{5}{2}.$$

Legyen $(2 + \sqrt{3})^x = a$, ekkor $(2 - \sqrt{3})^x = \frac{1}{a}$.

Megoldjuk az $a + \frac{1}{a} = \frac{5}{2}$ egyenletet, amit $2a$ -val szorozva és rendezve kapjuk, hogy:

$$2a^2 - 5a + 2 = 0.$$

A gyökök: $a_1 = 2$, $a_2 = \frac{1}{2}$.

A $(2 + \sqrt{3})^x = 2$ egyenletből kapjuk, hogy

$$x_1 = \frac{\lg 2}{\lg (2 + \sqrt{3})} \approx 0,5263.$$

A $(2 + \sqrt{3})^x = \frac{1}{2}$ egyenletből kapjuk, hogy

$$x_2 = \frac{\log \frac{1}{2}}{\lg (2 + \sqrt{3})} = -\frac{\lg 2}{\lg (2 + \sqrt{3})} \approx -0,5263.$$